

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס **האויב במקרא - מעמדו ואחריתו**

יוכי ניסני-כסלו | המחלקה לתנ"ך
The Enemy in the Bible: Role and Fate
08-563-01

שיעור	סוג הקורס:
2	היקף נ"ז:
התשפ"ו	שנת לימודים:
ב	סמסטר:
שני, 8:00	יום ושעה
שני, 13:00-12:00	שעת קבלה:
Yoheved.nisani@biu.ac.il	מייל מרצה:
/https://lemida.biu.ac.il	קישור לאתר למדה:

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס (להרחבה)

הקורס עוסק במעמדו של האויב במקרא כשליח האל, בד בבד עם הרשעתו והענשתו. בקורס נסקור מקורות שונים במקרא בהם נענש האויב, שליח האל, על מעשיו, ונראה שלושה מודלים להסבר הענשה זו. נושא זה מהווה נדבך חשוב בתיאולוגיה המקראית ובייחוד בתפיסת הנביאים שעמדו על צדקת מעשי האל לנוכח אתגרי דורם.

מטרות/תוצרי הלמידה

ידע

1. הלומדים יתארו את הרקע שממנו צמחה התפיסה אודות האויב כשליח האל.
2. הלומדים יגדירו את הבעיה הדתית-מוסרית העולה מן המקורות השונים שיידונו.
3. הלומדים יכתבו הסבר על שלושת המודלים המסבירים את הענשת שליח האל.

מיומנויות

1. הלומדים ינתחו את הטקסטים הנלמדים תוך השוואתם זה לזה על מנת לבודד את התפיסות העומדות מאחוריהם.
2. הלומדים יעריכו את מידת השפעתן של התפיסות השונות על החשיבה היהודית מאוחר יותר.

תכנון מהלך השיעורים (כולל למידה פעילה): (להרחבה)

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת (להרחבה)
1	האויב כשליח האל במקרא ובמזרח הקדום	העלאת שאלות, קריאת מקורות והשתתפות פעילה	י' אפעל, "לקביעת זמנה של הגאולה בתקופת שיבת ציון", תרביץ עו (תשס"ז), עמ' 5-16.	
2	הרקע לתפיסת האויב במקרא כשליח האל	קריאת קטעי מחקרים והשתתפות פעילה	ב"א לזין, "'הוי' אשור שבט אפי' (יש' י:טו) – אמונת הייחוד המקראית באספקלריה מדינית-בינלאומית: פתח דבר", ארץ ישראל כז (תשס"ג), עמ' 136-142.	שאלות ריענון

3	הבעיה התיאולוגית: הענשת האויב לאחר ביצוע שליחותו	בחינת מקורות שונים תוך השתתפות פעילה	ד' רום-שילוני, אלהים בעידן של חורבן וגלויות , ירושלים 2009, עמ' 185-192	שאלות ריענון
4	האם הענשת האויב מנומקת? השוואת מקורות	קריאת מקורות והשוואתם תוך השתתפות פעילה		שאלות ריענון
5	מודל ראשון: ישעיה י	ניתוח הפרק תוך השתתפות פעילה	G. R. Hamborg, "Reasons for Judgement in the Oracles Against the Nations of the Prophet Isaiah", VT 31 (1981), pp. 153-154	שאלות ריענון
6	מודל ראשון: דברים לב	ניתוח הפרק תוך השתתפות פעילה	R. D. Nelson, <i>Deuteronomy</i> (OTL), London 2002, pp. 376-378.	שאלות ריענון
7	היחס בין יש' י לדב' לב	השוואת המקורות בליווי מצגת תוך השתתפות פעילה	מ' להב, "הרקע ההיסטורי של שירת האזינו (דברים לב)", בתוך: א' בירם, חמ"י גבריהו, י' הוכרמן, מ' זר-כבוד וב"צ לוריא (עורכים), ספר נייגר , ירושלים תשי"ט, עמ' 87-80	
8	מודל שני: ישעיה מז	ניתוח הפרק תוך השתתפות פעילה	J. Goldingay, "What happens to Ms. Babylon in Isaiah 47, Why, and Who Says So?", <i>Tyndale Bulletin</i> 47 (1996), pp. 215-243	שאלות ריענון
9	מודל שני: זכריה א	ניתוח הפרק תוך השתתפות פעילה	R. Nurmela, <i>Prophets in Dialogue: Inner-Biblical Allusions in Zechariah 1-8 and 9-14</i> , Finland 1996, pp. 47-48	מטלת בית – הגשה בכתב או בהקלטה

10	מודל שני: דה"ב כח	ניתוח הפרק תוך השתתפות פעילה	ש' יפת, אמונות ודעות בספר דברי הימים ומקומן בעולם המחשבה המקראית, ירושלים תשל"ז, עמ' 270-264	שאלות ריענון
11	סיכום שני המודלים – הרקע להבדלי התפיסה	ניהול דיון ושאלת שאלות		שאלות ריענון
12	המודל השלישי: מלכים א' טז	ניתוח הפרק תוך השתתפות פעילה	מ' כוגן, מלכים-א א – מלכים-ב א (מקרא לישראל), תל אביב תש"ף, עמ' 304-302	שאלות ריענון
13	ייחודו של המודל השלישי	ניהול דיון ושאלת שאלות		שאלות ריענון
14	סיכום שלושת המודלים והיחס ביניהם	ניהול דיון ושאלת שאלות		שאלות ריענון

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
מטלה במהלך הקורס (הערכה מעצבת)	20% מהציון הסופי
השתתפות פעילה בשיעורים	20% מהציון הסופי
בחינה בסוף הקורס	60% מהציון הסופי

דרישות הקורס

1. נוכחות (לפחות 80%)
2. השתתפות פעילה בשיעורים
3. הכנה לשיעור לפי הנחיות
4. מטלת אמצע הקורס
5. בחינה בסוף הקורס

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

- י"א זליגמן, "גבורת האדם וישועת האל: הסיבתיות הכפולה בחשיבה ההיסטורית של המקרא" (תרגמה מגרמנית ר' בלום, 1963), בתוך: א' הורוביץ, ע' טוב וש' יפת (עורכים), **מחקרים בספרות המקרא**, ירושלים תשנ"ב, עמ' 62-81.
- ש' פאול, **ישעיה מ-10** (מקרא לישראל), ירושלים 2008, עמ' 253-254.
- י' רוזנסון, "השגחה על ישראל והשגחה על הגויים: עיון בנבואת ירמיהו בפרק כ"ה", **מגדים** ט (תש"ן), עמ' 49-62.
- ד' רום-שילוני, **אלהים בעידן של חורבן וגלויות**, ירושלים 2009, עמ' 162-267.
- B. Albrektson, *History and the Gods: An Essay on the Idea of Historical Events as Divine Manifestations in the Ancient Near East and in Israel*, Lund 1967, pp. 53-97.
- M. Cogan, *Imperialism and Religion: Assyria, Judah and Israel in the Eighth and Seventh Centuries B.C.E.*, Montana 1974.
- W. Eichrodt, "Faith in Providence and Theodicy in the Old Testament", in: J. L. Crenshaw (ed.), *Theodicy in the Old Testament* (Issues in Religion and Theology 4), Philadelphia and London 1983 (in German: 1934), pp.17-41.
- J. N. Oswalt, *The Book of Isaiah: Chapters 40-66*, Grand Rapids 1998, pp. 245-248.
- H. W. F. Saggs, *The Encounter with the Divine in Mesopotamia and Israel*, London 1978.